

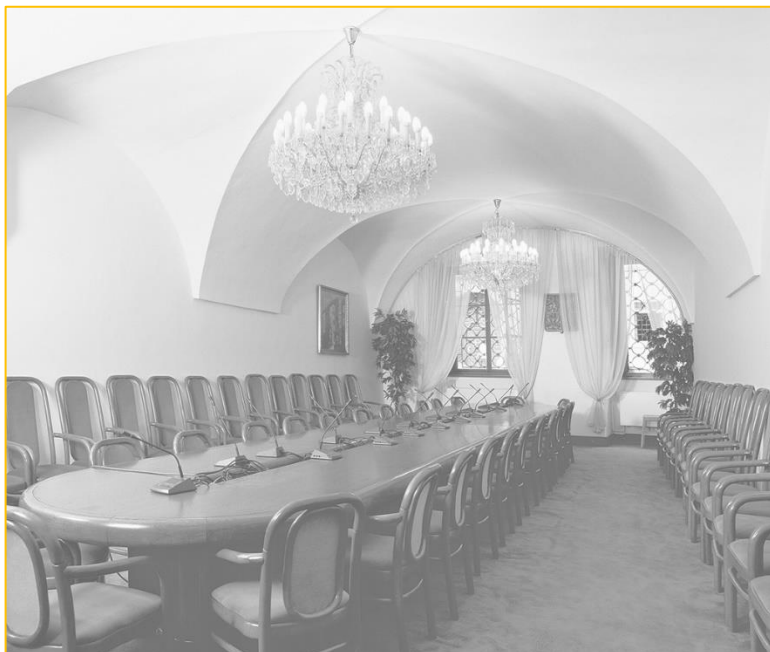
POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

STANOVISKA

Novela zákona o soudních tlumočnících a soudních překladačích

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu
na vydání zákona, kterým se mění zákon č. .../2019
Sb., o soudních tlumočnících a soudních
překladačích (sněmovní tisk 663), s právem EU

Informační podklad č. 0663
prosinec 2019
autor: Markéta Nováková

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: STANOVISKA
Název: Novela zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích	Typ řady: online
Autor: Nováková, M.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=4
Číslo: Stanovisko č. 0663	První vydání řady: říjen 1998
Datum: prosinec 2019	Frekvence vydání řady: nepravidelná
	Zaměření: stanoviska kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU
Klíčová slova:	Jazyk: CZ
tlumočník; právo EU; profese	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

**Oddělení
všeobecných
studií**

STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	

**Oddělení pro
evropské
záležitosti**

STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
---	--	---	--	---

**Oddělení
komunikace
a vzdělávání**

INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů
---	---	--	---	---

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. .../2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích (sněmovní tisk 663), s právem EU

Úvod:

Předkládaná novela má za cíl novelizovat zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, který byl dne 3. 12. 2019 schválen Parlamentem ČR (sněmovní tisk č. 73) a následně byl dne 11. 12. 2019 podepsán prezidentem republiky ČR. V nejbližší době by měl být zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích vyhlášen ve Sbírce zákonů, účinný by však měl být až od 1. 1. 2021 tak, aby měli soudní tlumočníci a překladatelé čas se na nový zákon připravit. Cílem předkladatelů novely zákona je změnit přijatý zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ještě před nabytím jeho účinnosti tak, aby obě normy nabyly účinnosti ve stejnou chvíli.

Novela zákona by měla změnit řadu jeho dílčích aspektů, konkrétně by měla přinést následující změny: zrušení povinnosti pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou v souvislosti s profesní činností, zrušení evidence přestupků ve veřejné části seznamu tlumočnicků, zrušení povinnosti uchovávat stejnopisy úkonů předložených v elektronické podobě, rozšíření možnosti odmítnutí úkonu z důvodu nedostatku odbornosti ze strany tlumočnicků a překladatelů, zavedení možnosti pro tlumočníky a překladatele uvést v seznamu jejich kontaktní adresu, zrušení evidence údajů o smluvních odměnách nebo snížení výší pokut, které hrozí adresátům normy, dopustí-li se přestupku.

Stanovisko Pl:

Problematika úpravy postavení a činnosti soudních tlumočnicků a překladatelů má přesah do práva EU v řadě aspektů. Předně je právo na tlumočení a překlad v trestním řízení zaručeno směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 (dále jen „**Směrnice o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení**“). Dále má zákon i jeho novela s ohledem na to, že reguluje výkon regulovaných profesí, přesah do oblasti zákazu diskriminace, svobody usazování (dle čl. 49 a násl. SFEU), volného pohybu služeb (dle čl. 56 SFEU a násl.) či pravidel pro uznávání odborné kvalifikace a pobytových statusů. Novela zákona se také dotýká oblasti ochrany osobních údajů.

Zde je na místě upozornit na to, že vládnímu návrhu zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích byla v rámci mezirezortního připomínkového řízení udělena výjimka z mezirezortního připomínkového řízení (čj. 27761/2017-OVL-5), díky čemuž byla k původnímu návrhu zákona vypracována pouze Rozdílová tabulka posuzující kompatibilitu návrhu s právem EU, konkrétně pouze se Směrnicí o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení a dále byla vypracována Závěrečná zpráva RIA.¹ Důvodem tohoto postupu byla skutečnost, že předložený návrh zákona byl obsahově totožný s vládním návrhem zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích předloženým vládou Poslanecké sněmovně v jejím předchozím volebním období (sněmovní tisk 1026), ke kterému připomínkové řízení již proběhlo.² Tato analýza zkoumající soulad s právem EU je zaměřena na zkoumání souladu především ve vztahu k navrhované novele.

¹ Návrh zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, eKLEP. Dostupné z https://albatros.odok.cz/ODOK/eklep3.nsf/form_Material.xsp?documentId=80AC0E

² Jednání vlády, Úřad vlády České republiky: Stanovisko předsedy Legislativní rady vlády k návrhu zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, 2. ledna 2018, čj. 1328/17. Dostupné z https://albatros.odok.cz/ODOK/eklep3.nsf/form_Material.xsp?documentId=80AC0E&action=openDocument

Přesto nelze zcela opomíjet přezkum případného nesouladu navrhovaných změn v kontextu se zbytkem zákona jako celku.

Níže je uvedena analýza k jednotlivým přezkoumávaným bodům:

1. Právo na tlumočení a překlad v trestním řízení

Z přezkumu navrhovaných změn nevyplynulo, že by nenarušovaly soulad se Směrnicí o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení.

2. Zachování úrovně ochrany osobních údajů a ochrany soukromí

a) Rozšíření množství informací poskytovaných ze spisu

Změna § 25 zákona navrhuje, aby orgán veřejné moci s tlumočnickem předem projednal zadání tlumočnického úkonu, sdělil mu termín jeho provedení a nově mu sdělil „*informace o předmětu tlumočnického úkonu a případně další informace ze spisu*“, by neměla mít negativní dopad na úroveň ochrany osobních údajů s ohledem na existenci ustanovení ukládající tlumočnickům zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděli v souvislosti s výkonem své tlumočnické činnosti (viz § 20 zákona). Skutečnost, že mezi sdělované informace by mohly patřit i osobní údaje, naznačuje existence ustanovení § 18 zakazující tlumočnickům provést úkon, jestliže lze mít důvodnou pochybnost o jejich nepodjatosti pro jejich poměr k věci, účastníkovi řízení nebo jeho zástupci či zadavateli. Povinnost mlčenlivosti se vztahuje i na konzultanty a další osoby, které se na tlumočnické činnosti podílely. V případě osob vykonávajících tlumočnickou činnost jednorázově lze povinnost mlčenlivosti dovodit z ustanovení § 26 odst. 5 zákona. Zajištění zachovávání mlčenlivosti je členským státům uloženo přímo ustanovením § 5 odst. 3 Směrnice o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení.

b) Zrušení evidování údajů o spáchaných přestupcích ve veřejné části seznamu tlumočnicků a překladatelů

Návrh novely zákona navrhuje zrušení záměru zveřejňovat údaje o přestupcích spáchaných v souvislosti s profesní činností dle tohoto zákona ve veřejné části seznamu tlumočnicků a překladatelů. Dle novely zákona by údaje byly vedeny pouze jako neveřejný údaj. Původně hrozící eventuální střet mezi zájmem na ochraně spotřebitelů se zájmem soudních tlumočnicků a překladatelů na ochranu svého soukromí mohl být předmětem soudního přezkumu.

c) Uchovávání stejnopisů úkonů předložených v elektronické podobě

Dle návrhu novely zákona by ze zákona byla vypuštěna povinnost uchovávat stejnopisy tlumočnických a překladatelských úkonů předložených v elektronické podobě. Vypuštění této archivační povinnosti by přineslo snížení rizik a povinností pro soudní tlumočníky a překladatele souvisejících s dodržováním Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES).

d) Evidence odmítnutí úkonu ve veřejném seznamu

V souvislosti s rozšířením možnosti odmítnutí úkonů by se měly dle novely zákona zapisovat do veřejné části seznamu případy, kdy byl úkon odmítnut ze strany tlumočnicka či překladatele pro nedostatek odbornosti. Cílem této změny je zajistit, aby zadavatelé měli dostatek informací předem a na konkrétního tlumočnicka se neobraceli, pokud půjde o typově podobný úkon.

e) Zrušení povinnosti periodického přezkumu výše mimosmluvních odměn a evidence údajů o smluvní odměně

Návrh novely zákona navrhuje zrušení evidence údajů o sjednané smluvní odměně pro soudní tlumočníky a překladatele za konkrétní úkony v rámci neveřejné evidence úkonů, kterou bude spravovat Ministerstvo spravedlnosti. Důvodem pro stanovení povinnosti evidovat i smluvní odměny byla zákonem uložená povinnost ministerstva jednou za tři roky přezkoumávat výši stanovených odměn a případně upravit výši odměn dle vyhlášky tak, aby byl zohledněn vývoj výše smluvních odměn. Návrh novely zákona navrhuje zrušit jak povinnost ministerstva přezkoumávat výši odměn dle vyhlášky, tak i navazující povinnost evidovat výši smluvních odměn, čímž byl odstraněn potenciální střet zákona se se zájmem soudních tlumočnicků a překladatelů na ochranu jejich soukromí.

3. Zajištění přístupu státu k překladatelským a tlumočnickým službám

Primárním cílem zákona je zajistit dostatečný počet tlumočnicků a překladatelů pro orgány veřejné moci. Sekundárním cílem je pak umožnit využívat jejich služby také fyzickým a právnickým osobám soukromého práva, které například poptávají úředně ověřené překlady dokumentů. Toto lze dovodit ze skutečnosti, že soudní tlumočníci a překladatelé mají omezen okruh důvodů, pro které směřují odmítnout provést úkon orgánům veřejné moci.

Dle § 19 odst. 2: *„Je-li zadavatelem orgán veřejné moci, nesmí tlumočnický odmítnout provést tlumočnický úkon z jiného důvodu než z důvodu podle odstavce 1 nebo v případě, že mu závažné zdravotní okolnosti, závažná rodinná situace, mimořádné nebo neočekávané pracovní povinnosti nebo jiné vážné důvody neumožňují provést úkon řádně a včas, nebo tak stanoví jiný zákon.“* Nově má být dle novely zákona rozšířen okruh důvodů i o „jiné vážné důvody.“ Dále novela navrhuje, aby orgány veřejné moci oznamovaly „odmítnutí provedení tlumočnického úkonu ministerstvu, které údaj o odmítnutí, včetně důvodu odmítnutí provedení tlumočnického úkonu zaznamená do seznamu tlumočnicků a překladatelů.“ Rozšíření okruhu důvodů i o „jiné vážné důvody“ a povinnost vedení záznamů o odmítnutí provedení tlumočnického úkonu má určité opodstatnění, neboť odmítnutí provedení překladatelského úkonu v rozporu s tímto ustanovením je přestupkem, za který hrozí uložení pokuty až do výše 250 000 Kč (dle novely 200 000 Kč) nebo zákaz činnosti spočívající v zákazu výkonu tlumočnické nebo překladatelské činnosti [viz § 37 odst. 1 písm. g), § 37 odst. 2 písm. g) zákona a § 37 odst. 3 písm. b)].

Skutečnost, že orgány veřejné moci mají privilegovaný přístup ke službám soudních překladatelů a tlumočnicků by mohla skýtat v praxi potenciální nebezpečí z hlediska přístupu soukromých osob k těmto službám, především v případě minoritních jazyků.³ V řadě případů slouží privilegovaný přístup státu k tlumočnickým a překladatelským službám k plnění mezinárodních i evropských závazků v oblasti ochrany lidských práv cizinců. Například v případech, kdy stát napomáhá realizaci práva na obhajobu, v případech, kdy je posuzována žádost o mezinárodní ochranu či ve správních řízeních, kde se rozhoduje o právech a povinnostech osob, je na místě, aby měl stát privilegovaný přístup k těmto službám. Nicméně právo orgánů veřejné moci na privilegovaný přístup k překladatelským a tlumočnickým službám se týká všech případů, je tedy otázkou, zda toto právo není pojato příliš široce. Pracovní vytížení tlumočnicků a překladatelů ze strany orgánů veřejné moci by mohlo vést k tomu, že soukromé osoby by měly zhoršený přístup k překladatelským a

³ V České republice je v případě řady jazyků registrován pouze jeden tlumočnický/překladatelský (urdština, islandština, thajština, barmština, paňdžábština, malgaština). Viz Evidence znalců a tlumočnicků, Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z [http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm)

tlumočnickým službám, které mohou být klíčové například pro jejich podnikání. Vliv na dostupnost těchto služeb pro soukromé osoby by mohl mít i institut vyloučení se v případě nebezpečí podjatosti (§ 18), protože podjatost by mohla být v některých případech dovozena i byly-li by poskytovány služby oběma stranám sporu.

4. Přezkum novely z hlediska možného zásahu do svobody usazování a volného pohybu služeb

Zatímco realizace volného pohybu služeb, tj. příležitostného, jednorázového nebo nepravidelného poskytování služeb, je v rámci zákona zajištěna primárně ustanovením § 26, které umožňuje vykonávat tlumočnickou činnost jednorázově, realizace práva usadit se a dlouhodobě a soustavně vykonávat výdělečnou činnost v jiném členském státě je zajištěna ustanovením § 12 zákona, které upravuje zvláštním způsobem podmínky pro vznik oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost.

Zákon požaduje, aby tlumočníci a překladatelé uvedli do seznamu kontaktní adresu na území České republiky v případě, že osoba nemá sídlo nebo místo trvalého pobytu nebo místo pobytu podle druhu pobytu cizince na území České republiky (viz § 7 odst. 1 písm. f) a § 16 odst. 1 písm. d) zákona). Toto ustanovení adresátům normy majícím sídlo nebo místo trvalého pobytu/místo pobytu mimo Českou republiku ukládá dodatečnou povinnost, která pro ně může představovat ekonomickou zátěž, neboť udržování kontaktního místa na území České republiky předpokládá uzavření smluvního vztahu s třetí osobou, u které bude tato kontaktní adresa zřízena. Dodatečné ekonomické náklady budou spojeny jak se samotnou správou daného kontaktního místa (např. z důvodu placení pravidelných poplatků správci za vybírání a přeposílání pošty), tak s poplatkem spojeným s možností danou adresu používat.

Bude-li výkon činnosti v České republice vyhodnocen jako usazení zahraniční osoby, měl by být požadavek existence kontaktní adresy z hlediska práva EU akceptovatelný, neboť jedním z definičních znaků usazení je i činnost ve stabilním zařízení v hostitelském státě (jehož forma není definována, může zahrnovat kancelář, provozovnu apod.).⁴ Situaci komplikuje skutečnost, že hranice mezi usazením a volným pohybem služeb není vždy jasná. Soudní dvůr EU vykládá pojem dočasnosti poměrně široce, mimo to zastává i názor, že poskytování služeb může trvat po značně dlouhé období dokonce i několika let. „*Judikatura tak v současné době budí dojem, že výkon nezávislé činnosti v hostitelském státě spadá do působnosti svobody usazování jen tehdy, pokud je její původce usazen v tomto státě na neurčitou dobu, má v úmyslu zde zůstat trvale usazen a jeho činnost je zaměřena na spotřebitele tohoto státu.*“⁵ V některých případech by tudíž i činnost tlumočnicků a překladatelů, kteří se nechají zapsat do českého seznamu, mohla být vyhodnocena nikoli jako usazení, ale jako realizace práva volného pohybu služeb.

Dané ustanovení by se v případě, že by šlo o realizaci práva na volný pohyb služeb, mohlo stát předmětem přezkumu z hlediska toho, zda je zvláštní režim pro cizí státní příslušníky odůvodněn potřebou zajištění veřejného pořádku a zda požadavek není diskriminační, je potřebný a proporcionální. Požadavek zákonodárce na existenci kontaktní adresy na území České republiky je pravděpodobně odůvodněn legitimní potřebou státu a spotřebitelů zajistit si snadný kontakt na soudní překladatele a tlumočníky (kontaktní adresa by měla být veřejným údajem v rámci seznamu tlumočnicků a překladatelů). Při komunikaci v rámci České republiky je výhodou to, že se uplatní všechna pravidla o doručování písemností včetně doprovodných fikcí doručení. Je však otázkou, zda by při případném přezkumu nebyl požadavek na existenci kontaktní adresy na území České republiky považován za neproporcionální, ať již z důvodu, že jde nad rámec toho, co je nutné

⁴ Pavel Svoboda, Úvod do evropského práva, 6. vydání, C.H.Beck, s. 298; judikát Gebhard C-55/94 bod 27

⁵ David Petrлік, Vnitřní trh v judikatuře Evropského soudního dvora (2004-2015), Leges, 2016, s. 47

pro zajištění cíle (tj. je možné zajistit naplnění cíle menším zásahem) nebo proto, že opatření nebude považováno za vhodné pro zajištění sledovaného cíle.

Spolehlivý systém komunikace mezi orgány veřejné moci a soudními tlumočníky a překladateli může namísto kontaktní adresy zajistit komunikace skrze datovou schránku, kterou jsou zapsaní překladatelé a tlumočníci povinni mít. Dle § 17 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů: „*Umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě.*“ Lze tudíž předpokládat, že při komunikaci mezi orgány veřejné moci a soudními překladateli a tlumočníky může institut kontaktní adresy na území České republiky ve většině případů nahradit datová schránka. Otázkou tudíž zůstává to, zda je i v případě komunikace se soukromými osobami institut kontaktní adresy na území České republiky zastupitelný nebo zda by byl vyhodnocen jako nutný požadavek směřující k zajištění lepší ochrany spotřebitelů.

5. Zrušení povinnosti být pojištěn pro případ povinnosti nahradit újmu způsobenou profesní činností

Novela navrhuje zrušení povinného pojištění pro případ povinnosti nahradit újmu způsobenou v souvislosti s výkonem profesní činnosti, se kterým počítá schválený zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Zrušení povinnosti být pojištěn neovlivní slučitelnost zákona s právem EU, neboť Směrnice o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení neobsahuje požadavek zavedení povinnosti zřízení profesního pojištění za způsobenou újmu. Ani v současnosti platná a účinná právní úprava zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících nepožaduje, aby byli adresáti normy povinně pojištěni.

V rámci práva EU existuje zmocnění pro členské státy požadovat, „*aby poskytovatelé, jejichž služby představují přímé a určité riziko pro zdraví nebo bezpečnost příjemce nebo třetí osoby nebo riziko pro finanční zabezpečení příjemce, uzavřeli pojištění profesní odpovědnosti přiměřené povaze a rozsahu rizika*“, nicméně jde o pouhou možnost nikoli povinnost pojištění požadovat (viz čl. 23 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu).

Pokud by nedošlo k přijetí této novely zákona, povinnost pojistit se by platila i pro soudní tlumočníky a překladatele, kteří poskytují služby přeshraničně. Těm by stačilo, budou-li pojištěni v domovském státě. Tuto skutečnost lze dovodit z § 8 zákona č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb.

Závěr:

Navržená úprava je slučitelná s právem EU.

Tento informační podklad je zpracován k uvedenému číslu sněmovního tisku a nereflakuje eventuální pozdější pozměňovací návrhy.

Materiál byl Parlamentním institutem zpracován na základě usnesení organizačního výboru Poslanecké sněmovny č. 168, II. volební období.